

FANTASTISCHE UNIE

**Resultaten lezersenquête 2023:
een overzicht van de lees- en aankoopvoorkeuren van
Nederlandse en Vlaamse ‘fantastische’ lezers**

Isabelle Plomteux en Sara Taverniers
Fantastische Unie
Bierbeek, januari 2024

Colofon

TITEL:

Resultaten lezersenquête 2023: een overzicht van de lees- en aankoopvoorkeuren van Nederlandse en Vlaamse ‘fantastische’ lezers

© De Fantastische Unie

Bierbeek, 2024

FAUN-publicatienummer: 01-2024

Deze publicatie is opgesteld in opdracht van de Fantastische Unie.

EINDVERANTWOORDELIJKHEID:

De Fantastische Unie

ONDERZOEKSCOÖRDINATIE:

Isabelle Plomteux, Kim Schreurs, Sigrid Lensink-Damen

CONTACT:

mail@fantastische-unie.eu

<https://www.fantastische-unie.eu/onderzoek/enquetes>

AUTEURS:

Isabelle Plomteux en Sara Taverniers

VORMGEVING:

Sigrid Lensink-Damen

EINDREDACTIE:

Sigrid Lensink-Damen

BRONVERMELDING:

Deze publicatie is vrij te downloaden. Delen uit deze publicatie mogen worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding: *Fantastische Unie, Resultaten lezersenquête 2023: een overzicht van de lees- en aankoopvoorkeuren van Nederlandse en Vlaamse ‘fantastische’ lezers.*

Inhoud

Colofon.....	2
Inleiding.....	4
Resultaten	5
Hoe bleef men op de hoogte van nieuwe ‘fantastische’ boeken?	5
Via welke sociale mediakanalen bleef men op de hoogte van nieuw 'fantastisch' leesvoer?.....	5
Via welke websites en fysieke media bleef men op de hoogte van nieuw 'fantastisch' leesvoer?.....	6
Waar kocht men nieuwe 'fantastische' boeken?.....	7
Hoeveel belang hechtte men aan recensies en leeservaringen?.....	9
Welke genres werden het meest gelezen?	10
In welke taal lazen deze lezers hun boeken?	11
Hoe besliste men of men een ‘fantastisch’ boek aankocht?	12
Hoeveel nieuwe boeken kocht men en welk bedrag besteedde men hieraan?	13
Waarom las men ‘fantastische’ boeken?.....	15
Op welke plaats zijn Engelstalige dan wel Nederlandstalige ‘fantastische’ boeken anno 2023 in Nederlandse en Vlaamse bibliotheken terug te vinden?	16
Oproep	17

Inleiding

Voor het tweede jaar op rij organiseerde de Fantastische Unie een enquête voor Nederlandse en Vlaamse lezers van fantasy, sciencefiction, horror en young adult (YA) met deze elementen (hierna genoemd: ‘fantastische’ lezers). Van 1 tot en met 15 november 2023 konden deze lezers een uitgebreide vragenlijst invullen. In 28 vragen peilden we naar hun lees- en aankoopvoorkeuren in de voorbije 12 maanden.

De enquête werd verspreid via de sociale mediakanalen van de Fantastische Unie (Facebook, Instagram, TikTok en LinkedIn) en via een extra nieuwsbrief. 717 respondenten namen deel. 520 onder hen waren vrouwelijk. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers was 42 jaar.

De enquête leverde weer een flink aantal pagina’s antwoorden en inzichten op. In deze samenvatting geven we een overzicht van de belangrijkste resultaten.

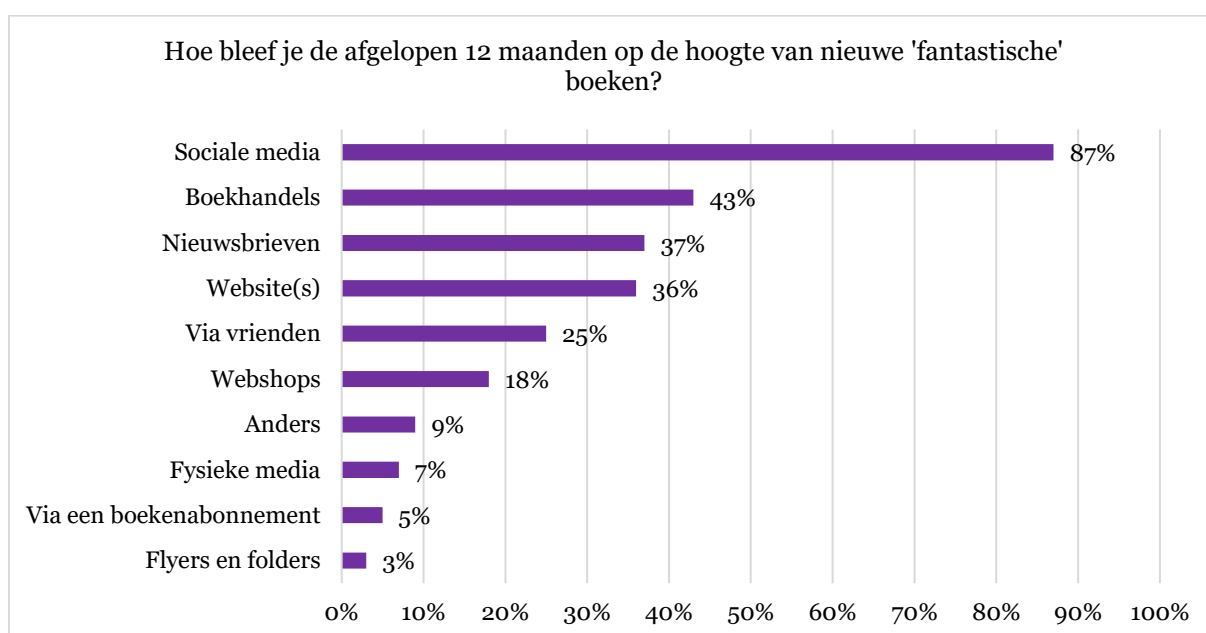
Daarnaast kunnen geïnteresseerden ook informatie vinden in een verdiepende analyse waarin de antwoorden op zes van de gestelde vragen werden uitgesplitst naar geslacht, leeftijd en nationaliteit. Ook vergeleken we voor een aantal vragen de resultaten van 2023 met die van de voorgaande lezersenquête (2022). Deze verdiepende analyses zijn te vinden op <https://www.fantastische-unie.eu/onderzoek/enquetes/>, waar de resultaten en verdiepingen van alle enquêtes van de Fantastische Unie te vinden zijn.

Resultaten

(over alle leeftijdsgroepen, nationaliteiten en genders heen)

Hoe bleef men op de hoogte van nieuwe 'fantastische' boeken?

Zoals af te lezen in onderstaande grafiek zijn sociale media niet meer weg te denken als bron van inspiratie voor 'fantastische' lezers. 87% van de deelnemers duidde dit antwoord aan. Op de tweede plaats volgt de boekhandel, met 43%. De derde en vierde plaats worden ingenomen door nieuwsbrieven en websites. Flyers en folders scoorden in 2023 het slechtst.

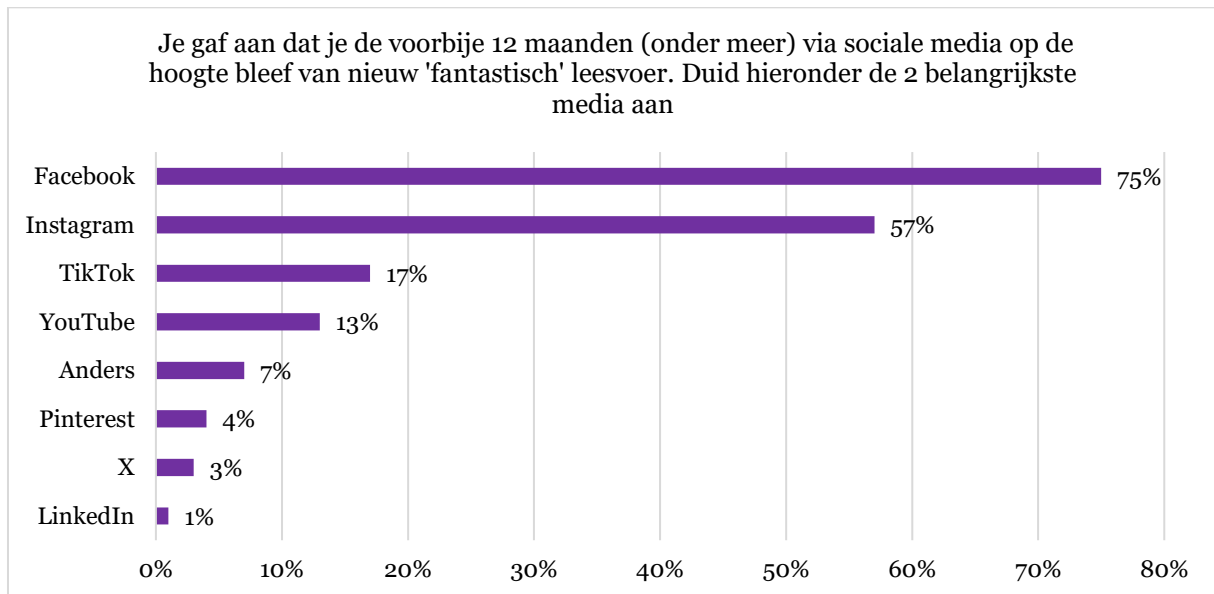

Grafiek 1. De grafiek geeft het percentage respondenten weer (ten opzichte van het totale aantal) dat het respectievelijke kanaal genoemd heeft. Bijvoorbeeld: 25% van de respondenten gaf aan via vrienden op de hoogte te blijven van nieuwe 'fantastische' boeken. a = 717 (a is het aantal respondenten dat de vraag beantwoordt heeft)

Vragen twee tot en met vijf van de enquête gingen dieper in op bepaalde deelantwoorden van vraag één. Zo registreerde vraag twee welke sociale media het belangrijkste waren als inspiratiebron. Vraag drie deed hetzelfde voor websites, waar vraag vier in fysieke media dook. Vraag vijf tot slot peilde naar het belang van individuele Facebook-berichten, Facebook-groepen en Facebook-advertenties.

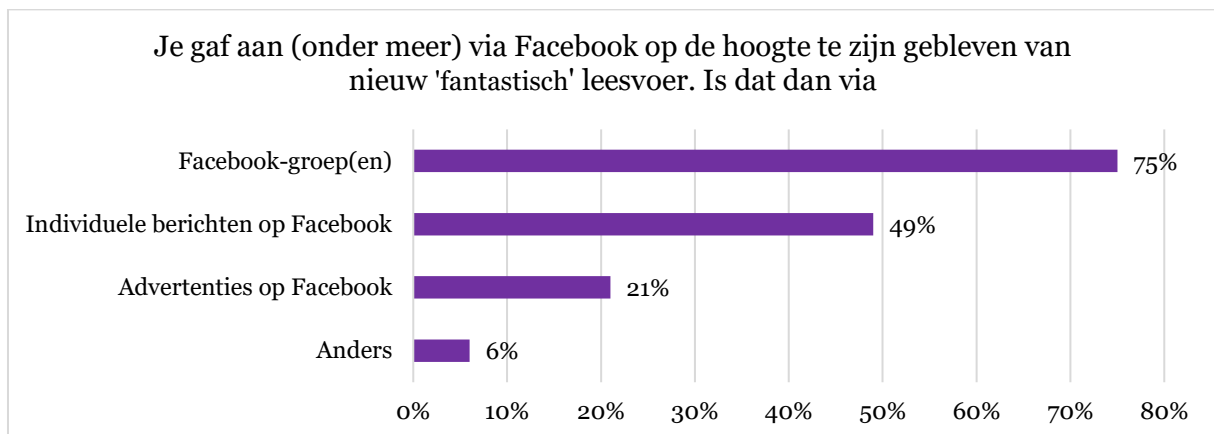
Via welke sociale mediakanalen bleef men op de hoogte van nieuw 'fantastisch' leesvoer?

Bij de sociale media is Facebook het populairste kanaal (75%) om op de hoogte te blijven van nieuwe 'fantastische' boeken, gevolgd door Instagram (57%) en TikTok (17%). LinkedIn scoort het slechtst, met 1%.

Grafiek 2. De grafiek geeft het percentage respondenten weer dat het respectievelijke sociale mediakanaal genoemd heeft. a = 623

Op Facebook scoren groepen het best als informatiebron, met 348 positieve antwoorden (75%). Individuele berichten worden door 229 personen of 49% aangeduid als belangrijke inspiratiebron. Advertenties door 96 personen of 21%.

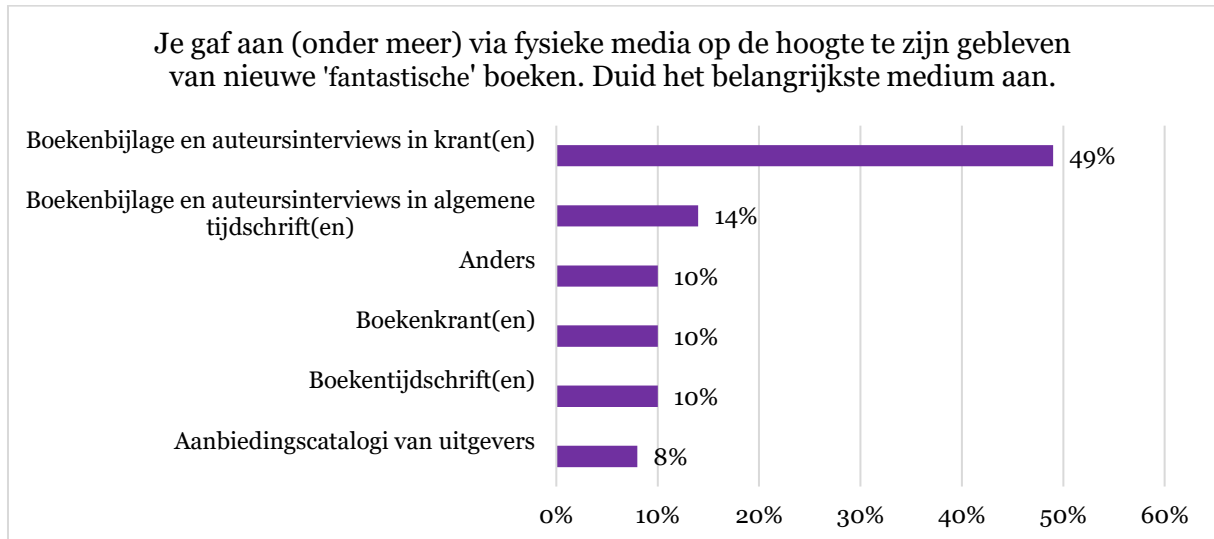

Grafiek 3. De grafiek geeft het percentage respondenten weer dat het respectievelijke antwoord genoemd heeft. a = 467

Via welke websites en fysieke media bleef men op de hoogte van nieuw 'fantastisch' leesvoer?

Bij de websites die als inspiratiebron dienden zijn de websites van uitgevers het belangrijkste (52%), gevolgd door websites zoals Hebban, Goodreads en Bazarow (50%).

Bij de fysieke media zijn boekenbijlagen en auteursinterviews in kranten het belangrijkste. Aanbiedingscatalogi van uitgevers scoren het slechtst (8%). *Opgelet:* deze vraag werd slechts door 51 deelnemers beantwoord, dus vertekening van het resultaat is mogelijk.

Grafiek 4. De grafiek geeft het percentage respondenten weer dat het respectievelijke fysieke medium genoemd heeft. a = 51

Waar kocht men nieuwe 'fantastische' boeken?

Vraag 6 peilde naar het aankopen van 'fantastische' boeken in de voorbije 12 maanden. Gevraagd werd om de twee belangrijkste kanalen aan te duiden. De plaatselijke boekhandel scoort hier hoog, met 61%, gevolgd door Bol.com met 42%. 12% van de respondenten kocht boeken op festivals zoals Elfia of Castlefest.

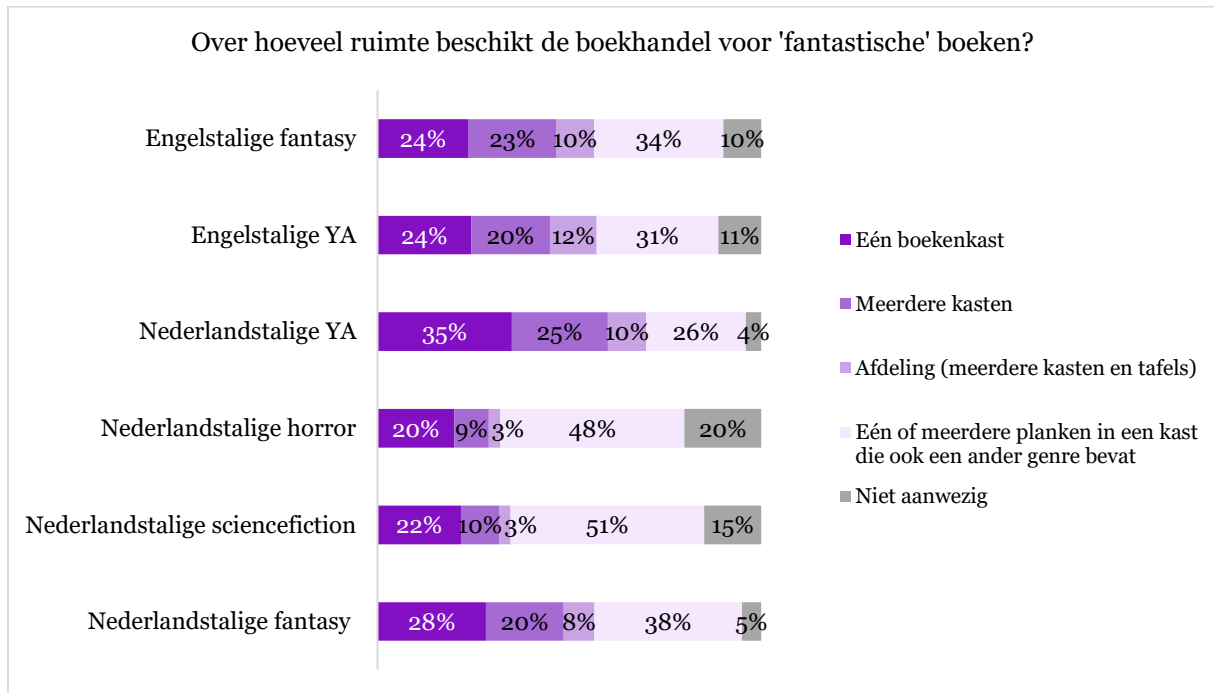

Grafiek 5. De grafiek geeft het percentage respondenten weer dat het respectievelijke kanaal genoemd heeft. a = 717

Aan deelnemers die de voorbije 12 maanden 'fantastische' boeken via de boekhandel kochten, werd in een vervolgvraag gepeild naar de ruimte waarover de boekhandel (die de deelnemer in 2023 het vaakst bezocht) beschikte voor een aantal 'fantastische' genres. Dat gaf het volgende resultaat:

Nederlandstalige YA beschikte het vaakst over meerdere kasten, gevolgd door Engelstalige fantasy. Ook bij 'beschikt over één boekenkast' kwam Nederlandstalige YA als overwinnaar uit de bus. Horror scoorde het slechts, zowel Nederlandstalige als Engelstalige horror moest het het vaakst stellen met een paar planken in een gedeelde kast of was zelfs helemaal niet aanwezig in de boekhandel (aangegeven door 20% van de respondenten).

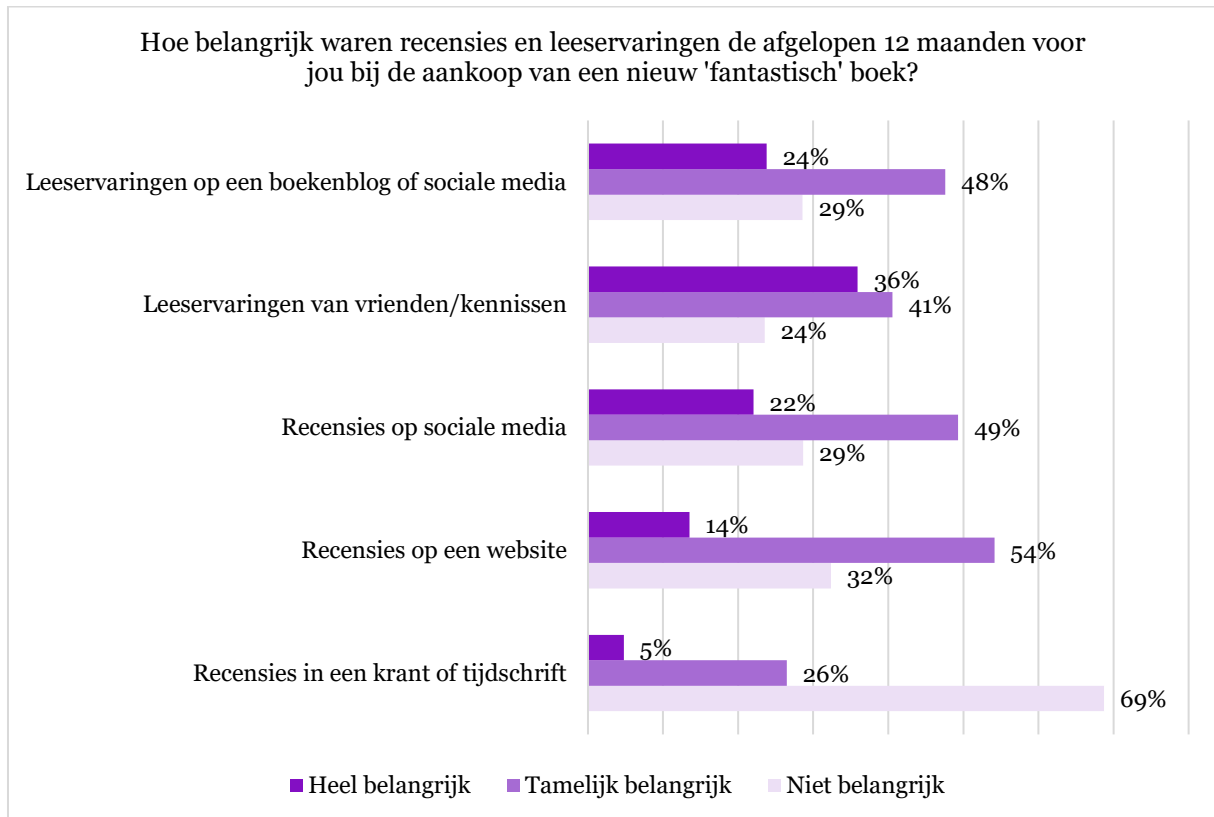
Engelstalige YA kreeg de meeste ruimte en beschikte het vaakst over een afzonderlijke afdeling (meerdere kasten en tafels), gevolgd door Engelstalige fantasy. Nederlandstalige fantasy was net als Nederlandstalige YA het vaakst aanwezig in de boekhandel, maar beschikte daarbij minder vaak over een eigen afdeling.

Grafiek 6. Aanwezigheid 'fantastische' boeken in de boekhandel. a = 482

Hoeveel belang hechtte men aan recensies en leeservaringen?

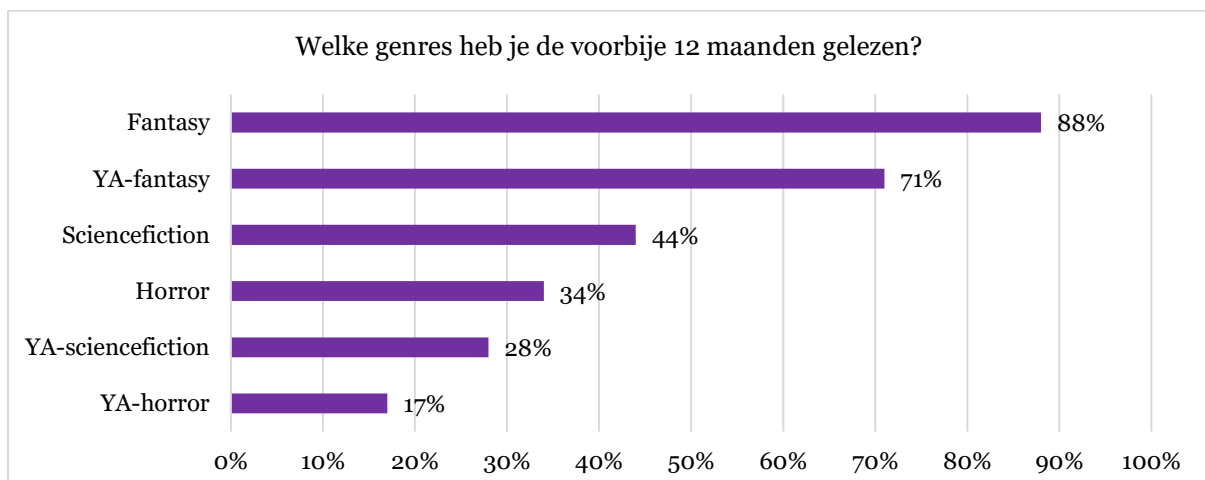
Zoals te zien in onderstaande grafiek hechtte men vooral veel belang aan leeservaringen van vrienden en kennissen (36% heel belangrijk) en leeservaringen via een boekenblog of sociale media (24% heel belangrijk). Recensies in een krant of tijdschrift werden slechts door 5% als heel belangrijk gezien en door 69% als niet belangrijk.

Grafiek 7. Recensies en leeservaringen. De grafiek geeft het percentage respondenten weer dat het respectievelijke antwoord genoemd heeft. a = 710

Welke genres werden het meest gelezen?

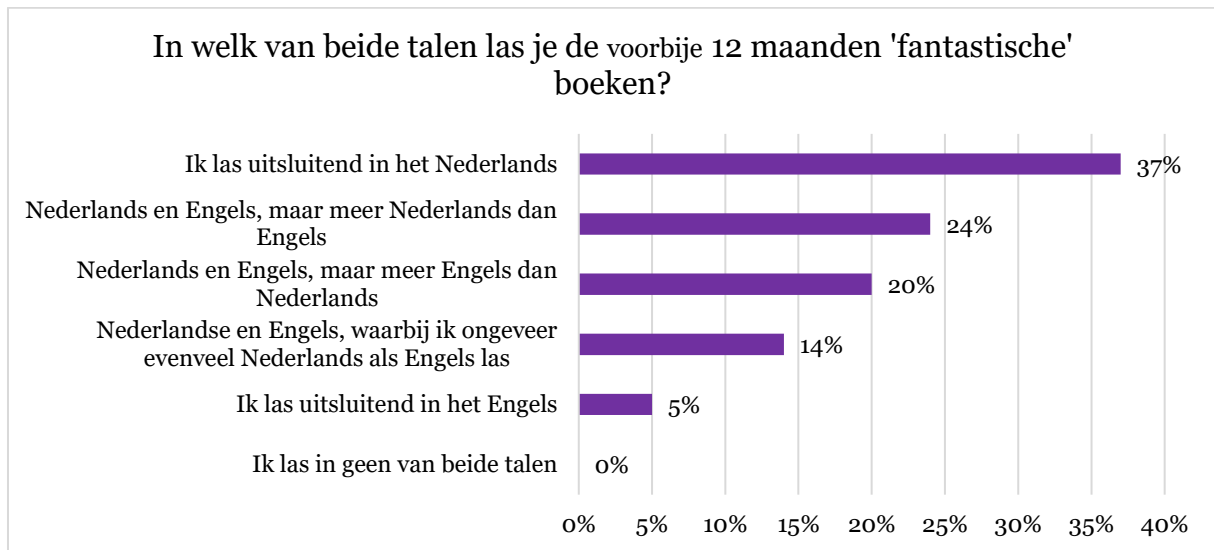
Zoals te zien in onderstaande tabel zijn dit fantasy en YA-fantasy, met respectievelijk 628 (88%) en 510 (71%) lezers. Sciencefiction en YA-sciencefiction werden respectievelijk door 317 (44%) en 199 (28%) respondenten gelezen.

Grafiek 8. Deze grafiek geeft het percentage respondenten weer dat de respectievelijke (sub)genres genoemd heeft. a= 715

In welke taal lezen deze lezers hun boeken?

Deze vraag werd door de respondenten als volgt beantwoord: 263 deelnemers of 37% lazen uitsluitend in het Nederlands, 417 (58%) lazen zowel Nederlands als Engels. Hiervan lazen 143 personen meer Engels dan Nederlands. 33 deelnemers lazen hun ‘fantastische’ boeken uitsluitend in het Engels.

Grafiek 9. De grafiek geeft het percentage respondenten weer dat in de respectievelijke taal las. a = 716

We peilden ook naar de reden waarom ‘fantastische’ lezers in het Engels lazen. 51% gaf aan dit te doen omdat het aanbod in die taal veel groter is, 61% zei het boek liever in de originele taal te lezen en het Engels daarvoor uitstekend (47%) of voldoende (14%) te beheersen. Bij 36% van de respondenten speelde ook de prijs een rol.

Grafiek 10. Deze tabel geeft het percentage en aantal respondenten weer dat in het Engels leest omwille van de respectievelijke redenen. a= 450

Hoe besliste men of men een 'fantastisch' boek aankocht?

Op basis van welke informatie beslisten de respondenten of een boek al dan niet werd aangekocht? Zoals blijkt uit onderstaande tabel, speelde vooral de flaptekst een belangrijke rol, gevolgd door de cover en de auteur. De uitgever werd door weinig lezers als belangrijk gezien. Extra goodies evenmin.

	Niet belangrijk	Neutraal	Belangrijk
De cover	8%	34%	58%
De flaptekst	6%	15%	79%
De auteur	18%	35%	47%
De uitgeverij	52%	38%	11%
De eerste zinnen/alinea's van het verhaal	36%	34%	30%
De prijs	18%	44%	38%
Het was een hardcover	50%	33%	16%
Het was een limited edition	47%	31%	21%
Vrienden bevalen het aan	24%	37%	39%
Ik kreeg er leuke extra goodies bij	59%	32%	9%
Ik kreeg korting	34%	38%	29%

Aanbevelingen op sociale media

19%

39%

42%

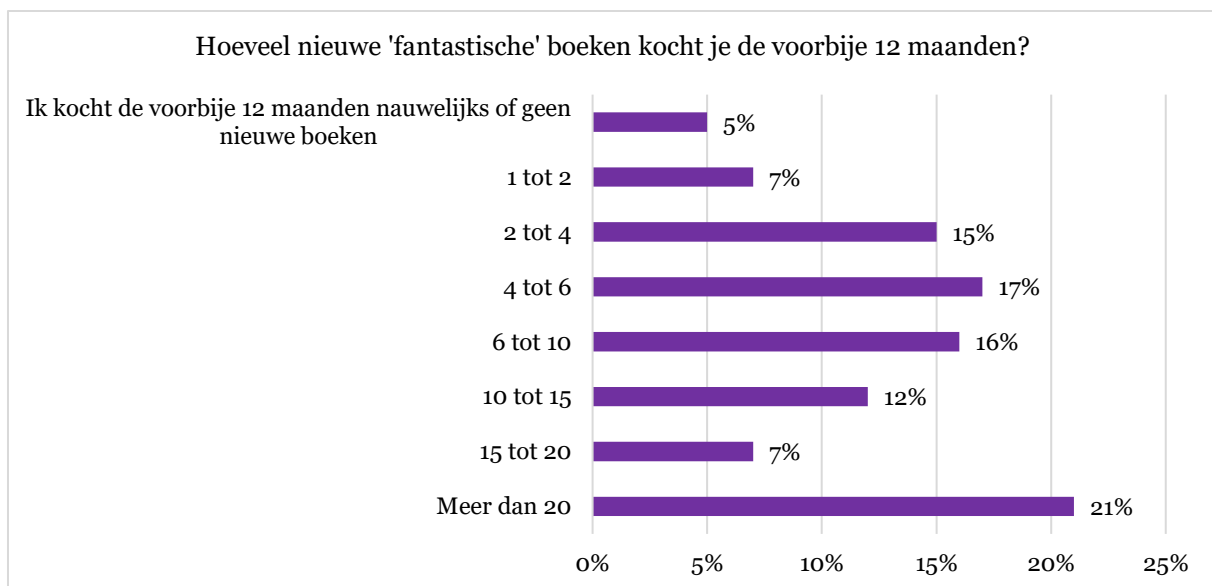
Tabel 1. Beslissende elementen bij de aankoop van een ‘fantastisch’ boek. Deze tabel geeft het percentage respondenten weer dat de respectievelijke vraag met *niet belangrijk*, *neutraal* of *belangrijk* heeft beantwoord.

Hoeveel nieuwe boeken kocht men en welk bedrag besteedde men hieraan?

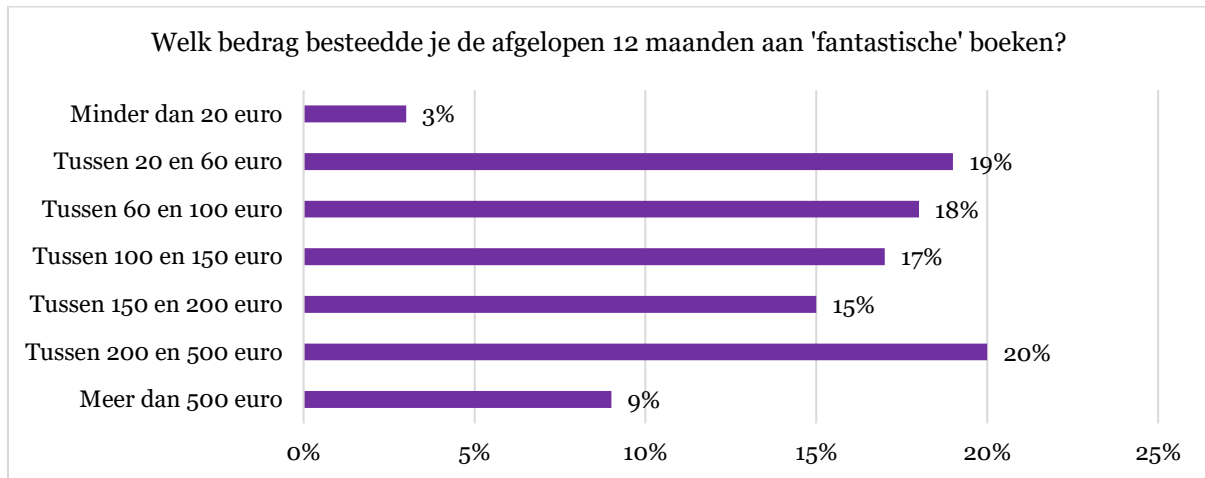
Analyse van de antwoorden leert ons dat een ‘fantastische’ lezer in 2023 gemiddeld 11 boeken kocht. 153 (21%) deelnemers kochten meer dan 20 boeken per jaar (grafiek 11).

Gemiddeld besteedde men 191,22 euro per jaar. 20% van de respondenten gaf tussen de 200 en de 500 euro uit, 9% gaf meer dan 500 euro (grafiek 12).

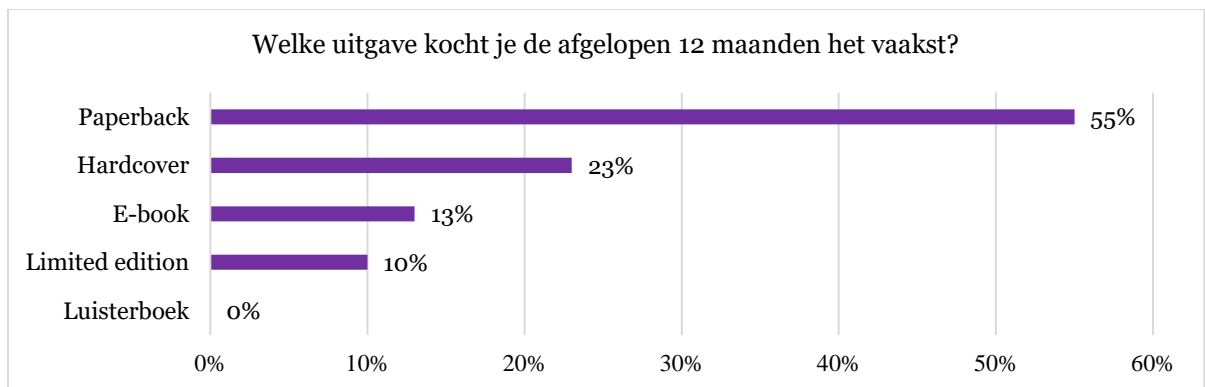
Paperbacks en hardcovers genoten met respectievelijk 55% en 23% de voorkeur, e-books werden opvallend weinig gekocht (13%). Limited editions wisten 10% van de respondenten te bekoren (grafiek 13).

Grafiek 11. Deze grafiek geeft het percentage respondenten weer dat het respectievelijke aantal boeken kocht. a = 716

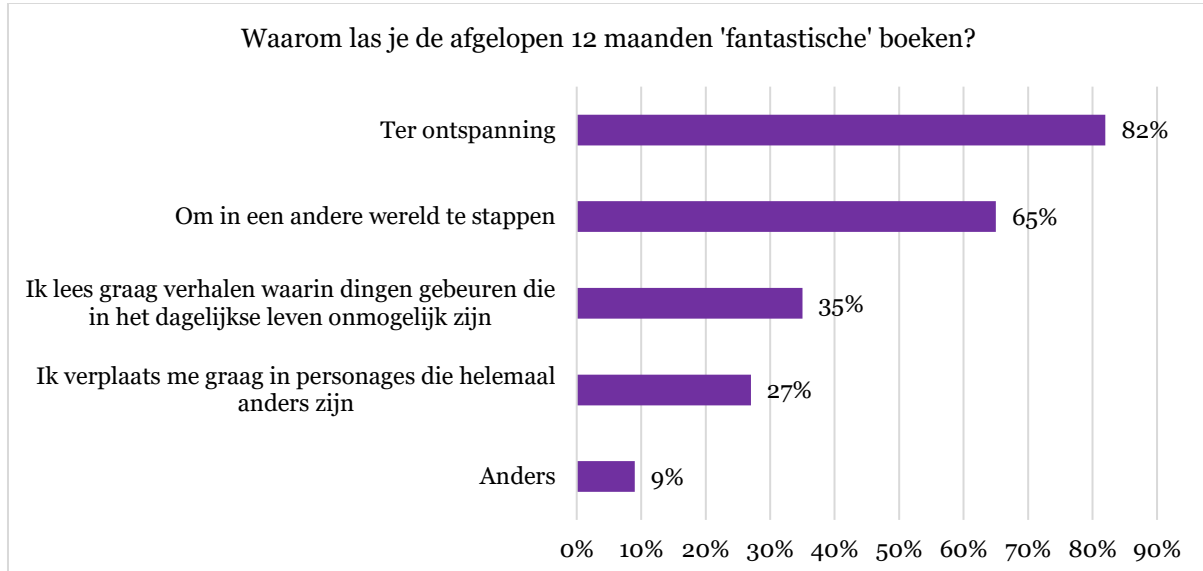
Grafiek 12. Deze grafiek geeft het percentage respondenten weer dat het respectievelijke bedrag uitgaf. a = 679

Grafiek 13. Deze grafiek geeft het percentage respondenten weer dat de voorkeur gaf aan de respectievelijke uitgaven. a = 679

Waarom las men 'fantastische' boeken?

82% van de respondenten las 'fantastische' boeken ter ontspanning, 65% stapte graag in een andere wereld.

Grafiek 14. Deze grafiek geeft het percentage respondenten weer dat las omwille van de respectievelijke redenen. a= 716

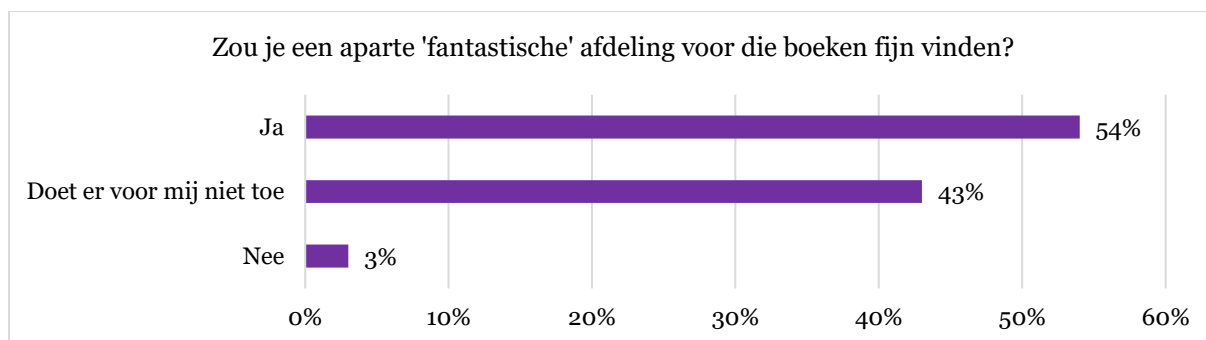
Op welke plaats zijn Engelstalige dan wel Nederlandstalige ‘fantastische’ boeken anno 2023 in Nederlandse en Vlaamse bibliotheken terug te vinden?

Deze vraag werd beantwoord door de 247 respondenten die aangaven in 2023 ‘fantastische’ boeken te hebben geleend in de bibliotheek. De meerderheid gaf te kennen dat boeken in ‘fantastische’ genres, indien aanwezig, bij boeken in andere genres staan. Slechts 1 op 3 meldde dat de ‘fantastische’ boeken apart staan.

	Staat bij andere genres	Niet aanwezig	Staat apart
Nederlandstalige fantasy	65%	2%	33%
Engelstalige fantasy	50%	15%	36%
Nederlandstalige sciencefiction	70%	2%	28%
Engelstalige sciencefiction	53%	16%	31%
Nederlandstalige horror	68%	5%	27%
Engelstalige horror	53%	17%	31%

Tabel 2. Locatie van Nederlandstalige en Engelstalige ‘fantastische’ boeken in Nederlandse en Vlaamse bibliotheken.

Via een vervolgvraag onderzochten we of men het fijn zou vinden om ‘fantastische’ boeken apart te hebben staan in de bibliotheek. Deze vraag werd door 205 deelnemers beantwoord. 111 van hen (54%) gaf aan dit graag te willen. Voor 88 deelnemers (43%) deed het er niet toe.

Grafiek 15. Deze grafiek geeft het percentage deelnemers dat ‘fantastische’ boeken in de bibliotheek liever apart ziet staan. a = 205

Oproep

Rest ons nog te verwijzen naar het document waarin de antwoorden op alle vragen zijn opgenomen, al werden voor de overzichtelijkheid en leesbaarheid van het document enkel de antwoorden op een beperkt aantal aanvullende open vragen opgenomen, zoals *Waarom las je in 2023 in het Engels?* Dit document is te vinden op <https://www.fantastische-unie.eu/onderzoek/enquetes/>. De antwoorden op alle andere aanvullende open vragen zijn uiteraard ook beschikbaar en kunnen indien gewenst worden opgevraagd via ons [contactformulier](#).

Wij roepen iedereen met een hart voor Nederlandstalige fantasy, sciencefiction, horror en ‘fantastische’ YA op om aan de slag te gaan met de door ons verzamelde antwoorden. Bespreek ze met vrienden en medegenreliefhebbers, deel ze op sociale media, laat er je eigen analyses en inzichten op los, schrijf er een artikel over of gebruik ze om gave promotieacties te bedenken. Heb je hiervoor meer informatie nodig? Wij helpen graag.

Isabelle Plomteux, Sara Taverniers en Sigrid Lensink-Damen,
namens de Fantastische Unie
Bierbeek, januari 2024